

HYBRIDISTRATEGIAN TOIMINTASUUNNITELMAN PÄIVITYKSEN MUKAISET TOIMENPIDESUOSITUKSET

Sosiaali- ja terveysministeriö päivitti 1.6.2021 hybridistrategian toimintasuunnitelman ja siihen liittyvät epidemiavaiheiden rajoitussuosituksia. Ministeriö kirjasi toimintasuunnitelmaan, että epidemiatilanne ja rokotusten eteneminen edellyttävät, että toimintasuunnitelmaa tarkistetaan epidemian vaihekuvauksia ja niihin liitettyjä suosituksia koskevilta sisällöiltään kesän ja syksyn 2021 aikana. Ensimmäisen tarkasteluajankohdat ovat kesäkuun 24. päivään mennessä ja seuraavan kerran elokuun alkupuolella. Kunkin tarkistuksen sisältö ja sen voimassaolo vahvistetaan erikseen.

Toimintasuunnitelman 1.6.2021 annetut suositukset leviämisvaiheen yleisötilaisuuksien rajoittamisesta sisätiloissa perustuivat aiemmin voimassa olleen suunnitelman sisältöön. Toimintasuunnitelmaan tehty kirjaus, että suositusta tarkastellaan tältä osin kesäkuun alkupuolella. Edellä mainitun mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö on tarkastellut **leviämisvaiheen sisätilojen yleisötilaisuuksia** koskevaa rajoitussuosituksia ja päivittää tältä osin hybridistrategian toimintasuunnitelmaa. **Muut suositukset pysyvät ennallaan.**

Tällä kirjeellä annetaan ohjeita ministeriön hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisista toimenpidesuosituksista 31.8.2021 saakka. Ministeriö ohjaa asiasta erikseen, mikäli suosituksiin tai toimintasuunnitelman muihin sisältöihin tehdään päivityksiä ennen sanottua ajankohtaa.

Alueellisilla ja paikallisilla viranomaisilla on ensisijainen vastuu seurata alueensa epidemiologista kehitystä ja tehdä sen mukaiset päätökset paikallisesti sekä riittävän ennakoivina ja laaja-alaisina. Ministeriön suositukset eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta niissä erikseen säädettyjä soveltamisedellytyksiä tulee aina noudattaa.

Tartuntatautien torjunta on valtakunnan lainsäädäntövallan alalla myös Ahvenanmaalla, mutta itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan nojalla maakunta huolehtii tartuntatautien torjuntaan liittyvistä tehtävistä Ahvenanmaalla.

Ministeriön suositukset leviämisvaiheen alueille

Epidemian **leviämisvaiheessa** oleville alueille sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee seuraavaa toimenpidekokonaisuutta:

- Suositus laajasta etätyöstä sekä kasvomaskien käytöstä väestölle ja työnantajille (vastuu: STM, VM, THL, kunnat)
- Suosituksia väestölle sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajille riskiryhmien tehostetuksi suojaamiseksi (vastuu: kunnat)
- Tartuntatautilain 58 §:n mukaiset päätökset, joilla sisä- ja ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset kielletään seuraavasti (vastuu: AVI, kunnat).

Sisätiloissa järjestettävät tilaisuudet

Sisätiloissa voidaan kuitenkin järjestää yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia seuraavin edellytyksin:

- i. terveysturvallisuus varmistetaan noudattamalla THL:n ja OKM:n 31.5.2021 antamaa ohjeistusta
- ii. tilaisuuksiin osallistuvien henkilöiden ja seurueiden on vältettävä tartuntatautilain 58 d §:ssä tarkoitettu lähikontakti toisiinsa
- iii. osallistujille on osoitettavissa henkilökohtainen istuma- tai seisomapaikka. Tapahtuman järjestäjän on järjestettävä toimintansa siten, että osallistujat ohjataan pääsääntöisesti istumaan tai seisomaan paikoillaan. Osallistujamäärä voi tällöin olla enintään 50 prosenttia muun lainsäädännön nojalla tilaan hyväksyttävästä enimmäismäärästä tai käytettävissä olevien istuma- tai seisomapaikkojen määrästä, ja mikäli osallistujia on yli 25 henkilöä, tulee tilassa ottaa käyttöön eriyttämisjärjestelyt
- iv. mikäli istuma- tai seisomapaikkaa ei ole osoitettuna, voi enimmäisosallistujamäärä olla enintään 10; tästä enimmäismäärästä voidaan kuitenkin poiketa eriyttämisjärjestelyin.

Eriyttämisjärjestelyt edellyttävät, että

- i. tiloissa on käytettävissä useita katsomolohkoja tai yleisölle tarkoitettuja rajattavissa olevia alueita, joiden jokaisen henkilömäärä on enintään 10/25 henkilöä siitä riippuen, onko henkilölle osoitettuna istuma- tai seisomapaikkaa,
- ii. käytössä olevien lohkojen välillä on selkeä suojavyöhyke. Jokaiselle lohkolle tulee olla omat kulkureitit, palvelut (kukaan ei saa omat tarjoilupalvelut ja saniteettitilat) sekä tapahtumahenkilökunta. Lohkot voivat käyttää samoja palveluja, jos niiden käyttö voidaan porrastaa ja pintojen puhdistuksesta huolehditaan lohkojen välillä asianmukaisesti, ja
- iii. kussakin lohossa terveysturvallisuus voidaan varmistaa välttämällä tartuntatautilain 58 d §:ssä tarkoitettu lähikontakti ja noudattamalla THL:n ja OKM:n 31.5.2021 antamaa ohjeistusta.

Ulkotiloissa järjestettävät tilaisuudet

Alueellisesti rajatuissa ulkotiloissa voidaan järjestää yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia, joihin osallistuu enintään 50 henkilöä edellyttäen, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien on tosiasiallisesti mahdollista välttää tartuntatautilain 58 d §:n tarkoitettua lähikontakti toisiinsa noudattaen OKM:n ja THL:n antamaa ohjetta. (vastuu: kunta/aluehallintovasto alueellaan).

Yhteisyleisömäärää koskevista rajoista voidaan ulkotiloissa poiketa eriyttämisjärjestelyin. Tämä edellyttää, että

- iv. tiloissa on käytettävissä useita katsomolohkoja tai yleisölle tarkoitettuja rajattavissa olevia alueita
- v. tilaisuuteen osallistuva yleisö voidaan sijoittaa omille istumapaikoille tai omille alueille ulkotiloissa enintään 50 henkilön erillisiin katsomolohkoihin tai yleisölle tarkoitettuihin alueisiin, ja
- vi. niissä kussakin turvallisuus voidaan varmistaa välttämällä tartuntatautilain 58 d §:ssä tarkoitettu lähikontakti ja noudattamalla THL:n ja OKM:n 31.5.2021 antamaa ohjeistusta.

Lisäksi käytössä olevien lohkojen välille on järjestettävä selkeä suojavyöhyke. Jokaiselle lohkolle tulee olla omat kulkureitit, palvelut (kuten mahdolliset tarjoilupalvelut ja saniteettitilat) sekä tapahtumohenkilökunta. Lohkot voivat käyttää samoja palveluja, jos niiden käyttö voidaan porrastaa ja pintojen puhdistuksesta huolehditaan lohkojen välillä asianmukaisesti.

- Suositus, jonka mukaan yksityistilaisuuksissa noudatetaan vastaavia omaehtoisia rajoituksia kuin yleisötilaisuuksissa ja yleisissä kokouksissa (vastuu: kunnat).
- Suosituks ja edellytysten täytyessä tartuntatautilain 58 d §:n mukaiset päätökset, joiden mukaan julkisten ja yksityisten yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö järjestetään siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa (vastuu: kunnat/aluehallintovirasto alueellaan). Päätökset kohdistuvat sisätiloihin, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun sekä alueellisesti tai toiminnallisesti rajattuihin ulkotiloihin, joita käytetään samanaikaisesti yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen.
- Suositukset, joiden mukaan liikunta- ja urheilutoimintaan sekä huvi- ja virkistystoimintaan käytettävien korkean tartuntariskin julkisten sisätilojen käyttö keskeytetään tilapäisesti kokonaan aikuisten ja nuorten osalta. Nuorten osalta suositus koskee tilanteita, joissa OKM:n turvallisen harrastustoiminnan ohjeita voidaan noudattaa. Mikäli tartuntatautilain 58 g §:n soveltamisedellytykset täyttyvät, voidaan korkean tartuntariskin julkisten sisä- ja ulkotilojen käyttö aikuisten osalta keskeyttää päätöksellä tilapäisesti kokonaan.
- Ryhmäharrastustoimintaa koskevat edellä mainittu tilojen turvalliseen käyttöön liittyvät suositukset lähikontaktien tosiasiallisesta välttämisestä. Mikäli tartuntatautilain 58 d §:n ja 58 g §:n soveltamisedellytykset täyttyvät, voidaan ryhmäharrastustoiminnassa käytettävien tilojen käytölle asettaa päätöksellä samat velvoitteet tai tilojen käyttö keskeyttää. (vastuu: kunnat/aluehallintovirasto alueellaan).
- Korkeakouluja ja toisen asteen oppilaitoksia koskevat edellä mainitut tilojen turvalliseen käyttöön liittyvät suositukset lähikontaktien tosiasiallisesta välttämisestä. Mikäli tartuntatautilain 58 d §:n soveltamisedellytykset täyttyvät, oppilaitoksille voidaan asettaa tartuntatautilain 58 §:n mukaisella päätöksellä samat velvoitteet (vastuu: kunnat/aluehallintovirasto alueellaan).
- Suositukset ja edellytysten täytyessä tartuntatautilain 58 f §:n mukaiset päätökset matkustajamäärän väliaikaisesta rajoittamisesta liikennevälineissä. (vastuu: kunnat/liikenne- ja viestintävirasto)

Ministeriön suositukset kiihtymisvaiheen alueille

Epidemian kiihtymisvaiheessa oleville alueille sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee seuraavaa toimenpidekokonaisuutta:

- Suositukset kasvomaskin käytöstä sekä etätyöstä, ellei sitä ole jo valtakunnan tasolla (vastuu: STM, VM, THL, kunnat)
- Suositukset väestölle sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajille riskiryhmien tehostetuksi suojaamiseksi (vastuu: kunnat)

- Tartuntatautilain 58 §:n mukaiset päätökset, joilla yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset veloitetaan järjestämään siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa noudattaen OKM:n ja THL:n antamaa ohjetta (vastuu: kunta/aluehallintovirasto alueellaan). Päätökset kohdistuvat sisätiloihin, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun sekä alueellisesti tai toiminnallisesti rajattuihin ulkotiloihin, joita käytetään samanaikaisesti yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen.
- Suositus, jonka mukaan yksityistilaisuuksissa noudatetaan vastaavia omaehtoisia rajoituksia kuin yleisötilaisuuksissa ja yleisissä kokouksissa.
- Suosituksien ja edellytysten täytyessä tartuntatautilain 58 d §:n mukaiset päätökset, joiden mukaan julkisten ja yksityisten yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö järjestetään siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurusteluiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa (vastuu: kunnat/aluehallintovirasto alueellaan). Päätökset kohdistuvat sisätiloihin, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun sekä alueellisesti tai toiminnallisesti rajattuihin ulkotiloihin, joita käytetään samanaikaisesti yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen sekä tiloihin, joita käytetään liikunta- tai urheilutoimintaan ja huvi- ja virkistystoimintaan niiden asiakas- tai osallistujamäärästä riippumatta.
- Ryhmäharrastustoimintaa koskevat edellä mainittu tilojen turvalliseen käyttöön liittyvät suositukset lähikontaktien tosiasiallisesta välttämisestä. Mikäli tartuntatautilain 58 d §:n soveltamisedellytykset täyttyvät, voidaan ryhmäharrastustoiminnassa käytettävien tilojen käytölle asettaa päätöksellä samat velvoitteet (vastuu: kunnat/aluehallintovirasto alueellaan).
- Korkeakoulujen oppilaitostiloja koskevat tilojen turvalliseen käyttöön liittyvät suositukset lähikontaktien tosiasiallisesta välttämisestä. Mikäli tartuntatautilain 58 d §:n soveltamisedellytykset täyttyvät, oppilaitostilojen käyttöön voidaan asettaa tartuntatautilain 58 §:n mukaisella päätöksellä samat velvoitteet.
- Suosituksien ja edellytysten täytyessä tartuntatautilain 58 f §:n mukaiset päätökset matkustajamäärän väliaikaisesta rajoittamisesta liikennevälineissä. (vastuu: kunnat/liikenne- ja viestintävirasto)

Epidemian leviämisvaiheen uhatta olevien kiihtymisvaiheen alueiden tulee ottaa jo ennakoivasti käyttöön leviämisvaiheen rajoitukset ja suositukset epidemian hillitsemiseksi.

Ministeriön suositukset perustason alueille

Epidemian perustasolla sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee alueelle seuraavaa toimenpidekokonaisuutta:

- Epidemian aikana omaksutut käsi- ja hengitystiehygieniata, kasvomaskin käyttöä, sosiaalisia etäisyyksiä ja muiden huomioon ottamista koskevat käytännöt jatkuvat, myös julkisissa ja muissa yleisölle avoimissa tiloissa. (Vastuu: kunnat ja kuntayhtymät, THL). Tartuntatautilain 58 c ja e §:issä säädetään suoraan yleisistä, kaikki epidemiavaiheet kattavista turvallisuusvelvoitteista asiakas- ja osallistujatiloihin sekä liikenneasemille ja henkilöliikenteeseen. Kuntien tulee aktiivisesti viestiä näiden velvoitteiden sisällöstä ja valvoa niiden noudattamista.

- Suositukset väestölle sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajille riskiryhmien tehostetuksi suojaamiseksi (vastuu: kunnat)
- Suositukset ja omaehtoiset päätökset, joiden mukaan korkean tartuntariskin liikunta- ja urheilutoiminnan sekä hivi- ja virkistystoiminnan sisätiloissa ylläpidetään riittäviä etäisyyksiä (vastuu: kunnat)
- Suositukset, joiden mukaan yleisötilaisuuksia järjestettäessä asiakkailta ja toimintaan osallistuvilla on mahdollisuus ylläpitää riittäviä etäisyyksiä. Yleisötilaisuuksien järjestämistä koskevat tartuntatautilain 58 c §:ssä säädetyt turvallisuusvelvoitteet.

Epidemian kiihtymisvaiheen uhasa olevien alueiden tulee ottaa lisäksi ja ennakoivasti käyttöön kiihtymisvaiheen rajoitukset ja suositukset epidemian hillitsemiseksi.

Rajoitusten käyttöönotto ja purkamisen arviointi ja toteutus

Alueellisilla oikea-aikaisilla ja riittävän kattavilla toimilla sekä tehokkaalla testauksella ja tartunnanjaamytyksen voidaan hillitä epidemian leviämistä. Suositusten ja rajoitusten vaikutukset epidemiatilanteeseen ja etenkin sairaala- ja tehohoidon tarpeeseen tulevat näkymään vasta muutaman viikon viiveellä. Kunkin alueen tilannetta arvioitaessa on merkitystä annettava myös ympäröivien alueiden tartuntatilanteesta selviytymällä kunnalliselle epidemiatilanteelle.

Rajoitustoimenpiteitä ei tule purkaa ennakoivasti, vaan suosituksia ja rajoituksia tulee lieventää harkiten, jotta uusia tartuntatauti-epidemiaa ei pääse syntymään. Lähtökohtana purkamisessa on, että määrätyistä rajoituksista luovuttaessa voidaan rajoituksista pidetään kiinni ja terveysturvallisia toimintatapoja toteutetaan vastuullisesti. Kaikkien toimenpiteiden arvioinnissa ja niiden purkamista harkittaessa on otettava julkisen vallan velvollisuudesta epidemian leviämistä ja turvata terveydenhuollon toimintakapasiteettiä. Rajoitustoimien toteuttamisen ja purkamisen päätösharkinnassa on ennakoitava toimenpiteiden kokonaisuuden merkitystä ja vaikutuksia tilanteen kehittyessä. Epidemian leviämisen ja sen estämisen selkeyttä tehtävien toimenpiteiden vaikuttavuuden sekä kokonaisuhyötyjen ja kustannusten seurannan perusteella viranomaisilla on velvollisuus ryhtyä perusoikeuksien turvaamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Toisaalta, toimenpiteiden välttämättömyyden poistuessa, tarpeettomia rajoituksia tulee purkaa tai muuttaa vähemmän oikeuksia ja toimintaa rajoittavaksi. Lähtökohtana voidaan pitää, että sekä nykyisten että uusien rajoitustoimien vaikutusten yhdenmukainen arviointi edellyttää toimenpiteestä riippuen vähintään kahden tai kolmen viikon seuranta-aikaa.

Toimenpidekokonaisuuden purkamisen ja purkamisen sisältö tulee perustua monipuoliseen ja laajaan arviointiin purkamisen vaikutuksista sekä sen pohjalta huolellisesti suunniteltuun korvaavaan toimenpidekokonaisuuteen tai perusteltuun arvioon välittömän leviämisen uhan väistymisestä, jotta voidaan uudessa tilanteessa turvata epidemian leviämisen hillintä. Purkamisen vaikutuksia tulee seurata ja varautua toimimaan, mikäli vaikutukset poikkeavat ennakoitusta. Rajoitustoimien purkamisesta päätettäessä on suojeltava haavoittuvaisimpia ryhmiä ja vaiheistettava rajoitustoimien purkamisen siten, että niiden vaikutuksia epidemian etenemiseen on mahdollista seurata.

Purkamisessa on muutoinkin pyrittävä kiinnittämään harkinta niin rajoitusten perusoikeusvaikutuksiin kuin epidemiantorjunnan vaikuttavuuteen. Purkamisen tapahtuu pääsääntöisesti käänteisessä järjestyksessä niiden asettamiseen nähden, ottaen kuitenkin huomioon kertynyt tieto arvioidusta vaikuttavuudesta (epidemian kiihtymisen riskiä vähiten kasvattavat ensin) sekä rajoituksista syntyvien haittojen merkittävyys. Purkamisessa huomioidaan lasten ja nuoret ensin -periaate sekä

hybridistrategian toimeenpanosuunnitelman yleiset periaatteet ja ohjeet. Huomiota tulee kiinnittää myös muiden sellaisten ryhmien tilanteeseen, joiden arvioidaan kärsineen rajoituksista eniten. Lisäksi purkamisessa pyritään etenemään nopeammin ulkotilojen osalta sekä sellaisten tilojen osalta, joissa tilaisuudet pystytään järjestämään terveysturvallisesti. Määrätyistä rajoituksista luovuttaessa voimaan jäävistä pidetään kiinni ja terveysturvallisia toimintatapoja toteutetaan vastuullisesti.

Kulloinkin käytettävät toimet valitaan kokonaisharkinnan perusteella siten, että epidemian hallinnassa saavutettava hyöty on mahdollisimman suuri suhteessa toimenpiteen aiheuttamiin sosiaalisiin ja taloudellisiin haittavaikutuksiin. Tämän seurannan ja kokonaisarvioinnin perusteella rajoitustoimia voidaan purkaa, pitää ennallaan tai palauttaa takaisin voimaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toimintakyky varmistetaan käytettävissä olevin keinoin kaikissa olosuhteissa. Yksittäisten rajoitustoimien purkamista voidaan tukea muun muassa suosituksilla ja kohdennetuilla rajoituksilla, joilla estetään epidemian yltäminen rajoituksia purettaessa.

Perusteet ohjaustoimille

Tilannekuva

Suomessa on 22.6.2021 mennessä todettu yhteensä 94 026 koronavirustapausta. Tapauksia oli edeltävän viikon aikana todettu 506. Muuntuneen koronaviruksen aiheuttamia tapauksia oli 16.6.2021 mennessä ilmoitettu TH:n tartuntatautirekisteriin yhteensä 8 660. Näistä 7 067 on ollut Alfa-muunnosta, 1 377 Beeta-muunnosta ja 213 Delta-muunnosta.

Epidemiatilanne on rauhoittunut valiosalla alueista viimeisten viikkojen aikana. Eteläosissa Suomea covid-19-taudin ilmaantuvuus on kuitenkin edelleen suurempi kuin muualla maassa. Joillakin alueilla on todettu paikallisia tartuntaryppäitä, jotka ovat aiheuttaneet tilanteen äkillistä heikentymistä ja tartuntojen lisääntymistä, mutta tilanne on myös saatu nopeasti hallintaan.

Käytössä olevat toimenpiteet, annetut suositukset ja rajoitukset ovat tuottaneet tulosta ja estäneet tartuntoja. Suosituksia ja rajoituksia tulee kuitenkin purkaa markkinoisesti epidemiatilanteen hallitsemiseksi. Jos ihmisten väliset kontaktit lisääntyvät merkittävästi ja tartunnat pääsevät leviämään väestössä, voi tilanne heiketä jälleen nopeasti.

Koko maassa ensimmäisen rokoteannoksen on saanut 55,4 % ja toisen annoksen 15,4 % väestöstä. Rokotteet suojaavat hyvin koronavirustautia ja sen vakavia muotoja vastaan, mutta rokote ei kuitenkaan täysin poista tartunnan saamisen ja tartuttamisen riskiä. Siksi on tärkeää, että myös rokotetut noudattavat käsi- ja hengitystiehygieniää, turvavälejä ja kasvomaskeja käyttäessä koskevia ohjeita viruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Suuri osa väestöstä on lisäksi edelleen vailla kattavaa rokotteiden antamaa suojaa. Näiden seikkojen vuoksi on tärkeää, että rajoitustoimista luovutaan harkiten.

Toimenpiteiden tavoitteet ja tarkoitus

Hybridistrategian tavoitteena on ollut epidemian hillintä, kunnes rokotusten avulla koronaepidemian vaikutukset vähenevät merkittävästi. Hallituksen toimien tavoite on ollut estää viruksen leviämistä yhteiskunnassa, turvata terveydenhuollon kantokyky ja suojella erityisesti riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Jo tehdyillä rajoitustoimenpiteillä on ollut suotuisia vaikutuksia epidemian kehittymiseen Suomessa. On erittäin tärkeää, että kaikki toimivat edelleen vastuullisesti ja terveysturvallisesti, ja että voimassa olevia rajoituksia ja suosituksia noudatetaan.

Hybridistrategian toimintasuunnitelmalla ja siinä suositelluilla toimenpiteillä tuetaan alueellisia epidemian estämistoimia. Epidemiaa torjutaan tartuntatautilain nojalla ensisijaisesti paikallisin ja alueellisin toimenpitein. Alueelliset toimenpiteet ovat avainasemassa tartuntojen leviämisen estämiseksi, jotta torjutaan tehokkaasti ja oikeasuhtaisesti epidemian uudelleenkihtyminen.

Jokaisella on oikeus elämään ja julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä (perustuslaki 7.1 § ja 19.3 §). Jokaisella on myös oikeus välttämättömään huolenpitoon sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin (perustuslaki 19.1 §). Myös Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet, erityisesti ihmisten oikeus elämään (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 artikla), perustavat julkiselle vallalle toiminta- ja suojaamisvelvoitteen. Kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa on turvattu myös oikeus terveyteen (esimerkiksi sosiaalisista, sivistyksellisistä ja taloudellisista oikeuksista tehdyn yleissopimuksen 12 artikla ja uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 11 artikla). Julkisen vallan on turvattava muun muassa näiden perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (perustuslaki 22 §). Julkisen vallan on siten turvattava hengen ja terveyden suojaaminen kaikin käytettävissä olevin tehokkaimin ja oikeasuhtaisin keinoin ja perustettava päätöksenteko parhaaseen saatavilla olevaan tietoon.

Näin ollen kaikkien toimenpiteiden arvioinnissa on otettava yhdenmukaisesti huomioon edellä todettu julkisen vallan velvollisuus estää epidemian leviämistä ja turvata terveydenhuollon toimintakapasiteetti. Tämän vuoksi päätösharkinnassa on ennakoitava toimenpidekokonaisuuden merkitystä ja vaikutuksista tilanteen kehittyessä. Epidemian leviämisen ja sen estämisen sekä siinä tehtävien toimenpiteiden vaikutavuuden sekä kokonaishyötyjen ja kustannusten seurannan perusteella viranomaisilla on velvollisuus ryhtyä perusoikeuksien turvaamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Toimenpiteiden vaikutuksista

Oleennaista on, että epidemian kehittymistä ja rajoitusten muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan koko ajan, jotta rajoitusten ja suositusten purkamista voidaan tehdä hallitusti ja oikea-aikaisesti. Epidemian luonteen vaikean ennustettavuuden vuoksi on mahdollista, että joillain alueilla rajoituksia joudutaan myös palauttamaan tai kiristämään uudelleen, mikäli epidemiatilanne heikkenee. On tärkeää, että myös viestinnässä kerrotaan rajoitusten purkamisen liittävät riskit, ja niiden mahdolliset vaikutukset aikatauluihin.

Rajoitusten hallittu purkaminen tarkoittaa vaiheistamista, tilanteen seurauksen säännöllistä ja huolellista seurantaa ja tarvittaessa myös perääntymistä purkamissuunnitelmista epidemiatilanteen muuttuessa. Jotta rajoituksia ja suosituksia voidaan hallitusti purkaa eikä tilanne uudelleen heikkene, tämä edellyttää kaikilta vastuuta voimassaolevin rajoitusten ja suositusten jatkuvasta noudattamisesta. Alueellisten ja paikallisten viranomaisten vastuulla on seurata tilannetta ja tehdä toimivaltansa puitteissa epidemiatilanteen mukaiset päätökset ennakoivasti ja riittävän laaja-alaisina sekä samoin purkaa rajoitukset toimivaltansa ja sovellettavan lainsäädännön mukaisesti silloin, kun niiden soveltamisen kriteerit eivät enää täyty. Ministeriö korostaa tilanteen tarkkaa ja monipuolista seurantaa alueilla ja ennakkollista reagoimista.

Voimassa olevat rajoitukset ja suositukset ovat kuormittaneet ja kuormittavat yhä yhteiskuntaa monin tavoin. Pitkään jatkunut epidemia on ollut haastava yhteiskunnalle sekä ihmisten jaksamiselle ja odotuksille. Epidemian rajoitustoimilla on hyötyjen ohella haitallisia sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia, joita voi olla vaikea erottaa epidemian itsensä vaikutuksista. Haitallisia vaikutuksia on pyritty lieventämään hallituksen päättämällä useilla tukitoimilla, joilla on autettu ihmisiä, yhteisöjä ja yrityksiä koronakriisin keskellä.

Osastopäällikkö
kansliapäällikön sijaisena

Kari Hakari

Johtaja

Jaska Siikavirta

Lisätietoja

Hybridistategia <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5446-5>

Jakelu

Kunnat, sairaanhoitopiirit ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet
Ahvenanmaan maakunta
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Aluehallintovirastot
Valvira

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveysministeri Pekonen
Perhe- ja peruspalveluministeri Kiuru
Valtiosihteeri Mäkipää
Valtiosihteeri Ruuth
Opetusministeri Saramo
Tiede- ja kulttuuriministeri Saarikko
Liikenne- ja viestintäministeri Harakka
Pääministerin erityisavustaja Haapajarvi
Kansliapäällikkö Lehikoinen
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö/VKO
Oikeusministeriö
SM/poliisiosasto
Poliisihallitus
Liikenne- ja viestintävirasto